raadsinformatiebrief

Heerlen,
20 augustus 2024

Documentnummer
141958

Onderwerp
Netcongestie

Inleiding/aanleiding
De energietransitie in Nederland draait op volle toeren. De overgang naar duurzame energiebronnen heeft geleid tot een exceptioneel toegenomen vraag naar en aanbod van elektriciteit. De grenzen van wat het stroomnet aan kan, zijn inmiddels in grote delen van Nederland bereikt. Deze files op het stroomnet noemen we netcongestie. Als gevolg hiervan is een aansluiting op het elektriciteitsnet voor grootverbruikers inmiddels niet meer vanzelfsprekend en komen aanvragen voor nieuwe of verzwaringen van bestaande grootverbruik aansluitingen[1] bij netbeheerder Enexis op een wachtlijst. Voor de regio Zuid-Limburg is deze wachtlijst inmiddels opgelopen tot 2030 en het einde is nog niet in zicht. Aanvragen voor kleinverbruik aansluitingen worden vooralsnog wel gehonoreerd, al kunnen deze op termijn ook geraakt worden.

Er zijn meerdere partijen verantwoordelijk voor het stroomnetwerk. Het net bestaat uit drie onderdelen: het transportnet, het distributienet en de aansluiting op gebouwen. Voor het transportnet (transport en verdeling van de elektriciteit) is Tennet verantwoordelijk. Het distributienet verdeelt de stroom van het transportnet naar de verschillende gebruikers en is de verantwoordelijkheid van de regionale netbeheerder Enexis.

De impact voor Heerlen
De gevolgen van netcongestie worden steeds meer merkbaar en leiden tot een nieuwe werkelijkheid, waarin elektriciteit niet altijd vanzelfsprekend is. Onderstaand schema geeft de verschillende fases van netcongestie aan. Gemeente Heerlen bevindt zich momenteel in fase 1.

Fase	*Maatregel*	*Impact*
Fase 1	*Aanvragers van grootverbruikers komen op een wachtlijst*	*Bedrijven, kantoren, scholen, supermarkten die willen groeien in transportcapaciteit*
Fase 2	*Ook aanvragers van kleinverbruikers komen op een wachtlijst*	*Nieuwbouw, laadpalen en MKB*
Fase 3	*Grote klanten moeten op afroep verplicht afschakelen of opregelen*	*Alle grootverbruikers*
Fase 4	*Gecontroleerde storingen*	*Alle aangesloten klanten*

Op korte en middellange termijn kan netcongestie ook een volgende fase raken. De problemen die zich dan kunnen voordoen zijn:

- grootverbruikers die zich in Heerlen willen vestigen krijgen geen aansluiting (vooralsnog grootverbruikers);
- bedrijven die willen verduurzamen en productieprocessen willen elektrificeren kunnen dit niet wanneer hiervoor een zwaardere (grootverbruik)aansluiting nodig is;
- grootschalige opwek door middel van zonne- en windenergie stagneert, omdat elektriciteit niet terug geleverd kan worden;
- de warmtetransitie en daarmee de wijkaanpakken die moeten zorgen voor wijken van het gas af te halen wordt bemoeilijkt, omdat voor warmtenetten grootverbruik aansluitingen nodig zijn;
- de grootschalige woningbouwopgave en grootschalige woningbouwplannen en daarmee ook de beoogde groei naar 100.000 inwoners loopt gevaar;
- stroomstoringen kunnen in de toekomst vaker voorkomen en de mogelijkheid bestaat dat in de toekomst preventieve afschakelingen plaatsvinden.

Wat doen we eraan

Vooralsnog ligt de focus vooral op enerzijds het verzwaren van het stroomnet, en anderzijds het slimmer gebruik ervan.

Enexis/Tennet

Verzwaren en uitbreiden van het stroomnetwerk door zowel Enexis en Tennet kost tijd en gaat nog jaren duren. Beide partijen werken er hard aan om heel Zuid-Limburg van elektriciteit te kunnen blijven voorzien. Zo bouwt Tennet een nieuw hoogspanningsstation in Graetheide (planning: gereed in 2030). Dichter bij huis werkt Enexis aan de uitbreiding en verzwaring van het Heerlense net (planning gereed: 2034). Dit heeft een majeure impact op de openbare ruimte en de ondergrond. Zo zal het aantal transformatorhuisjes in de wijken nagenoeg verdubbelen. Een met name in het centrumgebied overvolle ondergrond en de schaarste aan materialen en geschoold personeel werken daarbij extra vertragend.

Gemeente

Primair is netcongestie een probleem van de netbeheerders en de rijksoverheid. Netcongestie heeft echter direct invloed op de aanpak van onze maatschappelijke opgaven waarvoor wij als gemeente verantwoordelijk zijn. De formele rol van gemeenten op het gebied van netcongestie is het ruimtelijk faciliteren van de uitbreiding van het stroomnet, zowel onder- als bovengronds.

Daarnaast werken wij aan inzicht in het lokale energiesysteem. Wij hebben een eerste inventarisatie gedaan naar projecten en/of initiatieven die op korte termijn (binnen nu en 2030) met netcongestie te maken hebben of kunnen krijgen. Voor zo verre dit mogelijk is, is in kaart gebracht wat het gevraagde vermogen is, wanneer de geplande inbedrijfstelling plaatsvindt en welke alternatieven mogelijk zijn. Deze gegevens worden gedeeld met Enexis zodat ze in een vroeg stadium worden meegenomen in de investeringsplannen.
Op veel plekken in het centrum, woonwijken en bedrijventerreinen, bevinden zich nog onderbenutte mogelijkheden om energie meer direct lokaal te koppelen en daardoor netcongestie te verlichten. Flexibele contractvormen en/of energiehubs kunnen soelaas bieden. Ondernemers kunnen met Enexis afspraken maken over deze nieuwe contractvormen (veel bevinden zich thans nog in de pilotfase). Een ander alternatief is

een zgn. energiehub, waarbij energieopwekking direct lokaal wordt gekoppeld aan gebruik en waardoor pieken beter gespreid kunnen worden. Een energiehub is zeker niet de gouden graal. Het is een maatwerkoplossing die per casus bekeken moet worden. Dit kost veel tijd (> 6 maanden), is een niet gereguleerde/commerciële activiteit die niet door Enexis uitgevoerd mag worden, en die op voorhand geen garantie biedt. De vraag wie hiervoor gaat betalen zal telkens vooraf gesteld en beantwoord moeten worden.

Als gemeente vervullen we hierin een faciliterende, verbindende of aanjagende rol. Zo brengen we partijen bij elkaar, werken we samen om maatwerkoplossingen mogelijk te kunnen maken of lobbyen we bij de provincie en het rijk voor aanpassingen in wet- en regelgeving en/of voor financiële steun. Daarnaast verkennen we het speelveld naar toekomstige inventieve oplossingen. Eind 2024 starten we met het opstellen van een gemeentelijke energieprogramma, dat op wijkniveau de totale vraag en het aanbod van energie voor de komende jaren in kaart brengt en een beleidsraamwerk voor de middellange termijn biedt voor de ontwikkeling van energieoplossingen in de gemeente Heerlen.

Kernthema:
Riool, afval en milieubeheer

Bijlage

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris, de burgemeester,

drs. D. Huurdeman drs. R. Wever

[1] *Grootverbruik aansluitingen zijn aansluitingen groter dan 3x80 Ampère.*